

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Vtrum consensus ad valorem matrimonii requisitus, debeat esse
verus, & verbis, aut signo aliquo exteriori expressus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

man suam debet, quia illud fit carnaliter, istud spiri-
tualiter: Ergo à fortiori potest Summus Ponti-
fex, vel Princeps secularis, imponere præce-
ptum alicui ut contrahat matrimonium; pro-
pter aliquod maximum bonum Ecclesie, vel
Reipublice: Sed qui præcepto adigitur ad ma-
trimonium inendum, non sponte, sed coactè in
illud consentit: Ergo Princeps Ecclesiasticus, vel
secularis, potest invitò cogere ad matrimo-
nium inendum.

26 Respondeo, concessio Antecedente, & primâ
Consequentia, negando Minorem subsumptam;
præceptum enim non imponitur ut inviti & co-
acti matrimonium ineamt (tale enim præce-
ptum destrueret naturam matrimonij, quod ma-
ximè spontaneum & liberum esse debet) sed ut
inducantur ad matrimonium liberè & sponta-
neè contrahendum. Unde magnum est discrimen
inter hoc matrimonium, & illud quod solâ
Principis voluntate fieret; nam hoc fit sponta-
neo & libero conjugum consensu, & præceptum
solum est causa extrinseca impulsiva ad talem
consensum præstandum, qui dum præstatur, li-
berè & sponte præstatur: quod autem solâ Prin-
cipis Ecclesiastici, vel secularis autoritate, ob-
luctante voluntate contrahentium fieret, non
esset spontaneum & liberum, cum nequeat li-
berum & spontaneum esse, quod solâ extrinsecâ
voluntate alterius fit.

27 Dices, Ecclesia videtur usâ fuisse hac potesta-
te, quando in cap. *Is qui fidem*, de sponsal. statuit
sponsalia transire in matrimonium, per copu-
lam, & cum cap. *Finali*, de conditionibus appo-
sitis, decrevit matrimonium sub conditione im-
possibili contractum, esse validum; nam qui con-
trahit sub conditione impossibili, non habet ani-
mum adhibendi consensum: Ergo Ecclesia habet
potestatem, validum faciendi matrimonium
absque consensu contrahentium.

Sed nego Consequentiam, Ecclesia enim in
illis casibus præsumit verum consensum fuisse
reipsâ datum; & in primo quidem conjuges ha-
buisset copulam affectu maritali; in secundo, pro
nihilò in negotio tam serio & tanti momenti,
habuisse conditionem de impossibili, contractui
matrimoniali adjectam; si tamen in illis casibus
revera nullus sit consensus, non est verum ma-
trimonium, sed præsumptum duntaxat, ut patet
ex cap. *Finali*, de sponsa duorum.

ARTICULUS II.

*Utrum consensus ad valorem matrimonij res-
quisitus, debeat esse verus, & verbus, aut
signo aliquo exteriori expressus?*

§. I.

Prima difficultas resolvitur

28 Dico primò, consensus ad validitatem matri-
monij requisitus, debet esse verus, unde ad
illius valorem consensus fictus non sufficit.

Hanc conclusionem probant aliqui ratione
generali, desumpta ex eo quod omnis contractus
humanus & civilis requiratur ad sui valorem ve-
rum consensum & non fictum; est enim (in-
quunt) contractus aliqua privata lex per quam
contrahentes sibi obligationem imponunt ad

aliquid præstandum; unde sicut repugnat totâ
obligationem ex lege, per quam legittimo
luntatem non habuit subditos obligandi, ita &
contractum obligare, cui defuit verus con-
sentus, est enim (inquit Baldus) con-
sensus in contractu, sicut anima in corpore.

Verum hanc rationem non probant Vázquez, &
Pontius, & alij, existimantes in multis con-
tractibus humanis, putâ in emptione, venditione,
permutatione, & aliis hujusmodi, non requiri
necessariò verum consensum, sed sufficere fi-
ctum, modo seria verba ex parte fidei contrahen-
tis interveniant: unde ut ab hac questione de
controversia abstrahamus, probatur conclusio
ratione speciali, petita ex natura contractus
matrimonialis; cum enim in matrimonio ha-
bitudo rei maximè propria, nempe proprii
corporis in ordine ad actum conjugalem, non
convenit contractum matrimoniale aliter fieri,
quàm propriâ cuiusque voluntate: et quod
alij contractus, quibus res extrinsecâ, & bonâ
tunc traduntur vel committuntur, non requi-
rant verum consensum, sed fictus sufficit, ut
Vázquez, & Pontius existimant. Item, Mat-
rimonium est vinculum quoddam mutui atque
perpetui amoris, & animorum, corporumque
coniunctio, juxta illud Genes. 2. Propter hoc
derelinquet homo patrem suum, & matrem, & adheret
uxori sue &c. Sed repugnat mutuum amorem
esse sine vero affectu atque consensu: Ergo &
matrimonium.

Ex his inferes, eum qui fidei contraxit matri-
monium, teneri, ex iustitia verè contrahere, &
fictum consensum in verum commutare; tum
quia contractus matrimonialis, cum consistat in
mutua corporis traditione & commutatione, et
parte utriusque contrahentis, exigit verum con-
sensum, tum etiam, quia ille qui fidei contraxit,
communi & injuriam gravem alteri parti inno-
vit, quam non potest aliter reparare, quàm con-
sensu ficto in verum mutato, illam accipiendo
in conjugem; non potest enim matrimonium si-
mulatum, publice & in facie Ecclesie contra-
ctum, dissolvere, allegando suam fidem, seu
fictum consensum; quia Ecclesia nec tenetur nec
debet illi fidem præstare, tum ne animum præbeat
plurima matrimonia valde contracta dissolvere
di, si facilis esset hujusmodi privatis probatio-
nibus admittendis; tum etiam, quia quâ faci-
litate deceptor mentitus est in ipso contractu ma-
trimonij celebrando, eadem censendus erit
mentiri in eo dissolvendo.

Sunt tamen aliqui casus, in quibus non tenen-
tur deceptor fictum consensum in verum com-
mutare, validumque efficere matrimonium.
Primò si deceptor signa deceptionis decessit, te-
que consensum fingere satis significaverit, nam
tunc altera pars non tam ab ista fide decepta,
quàm seipsam decepit; sibi que debet imputare
dammum quod sponte subijt. Secundo, si de-
ceptor ipse notabiliter a decepto sit deceptus, ut si
mulier finxit se virginem, nobilem, civem, &
hâs in uxorem non ducendam: tunc cum de-
ceptor unius, compensatur deceptione alterius.
Tertiò, si ex revalidatione matrimonij prævi-
deat pessimos exitus, & mala non parva proba-
biliter futura. Nisi forte damna & incommoda
ex ficto matrimonio oritura, præponderent in-
commodis & damnis ex matrimonio revalida-
to secuturis. Denique, si deceptor, & notabilis dan-
nali vitandi gratiâ consensum finxit, non re-
pugnat

tur postea verum adhibere consensum; quia A tunc non injuste, sed ex iusta causa illum finxit.

32 Notandum verò, quod ut deceptor obligationi suae satisfaciatur, & valide contrahat matrimonium cum parte decepta, debet non solum elicere verum consensum internum, sed etiam illum externo signo manifestare; quia, ut dicemus conclusionem sequenti, non sufficit ad matrimonium verus consensus internus, nisi externo aliquo signo manifestetur: Atqui verus consensus modò elicitus, non fuit expressus per signum externum prius exhibitum, cum fide contraxit; nam ille fuit signum fidei consensus duxtaxat: Ergo B est opus novo signo externo.

33 Notandum etiam, quod quando matrimonium fuit ab initio invalidum ex fidei consensu unus ex contrahentibus, non sufficit ad illud revalidandum ponere verum consensum ex parte eius qui fidei contraxit, sed requiritur insuper consensus alterius conjugis, qui verè contraxit, signo aliquo externo expressus; licet enim opposita sententia asserens in eo casu sufficere ut qui fidei contraxit, suum renovet consensum, eumque signo aliquo exteriori declaret, probabilitate non careat, pluresque habeat illustres patronos & defensores; ista tamen videtur probabilior, ob auctoritatem Clementis VIII. qui ut testatur Comitulus lib. 1. moral. resp. 5. qu. 1. interrogatus à Patre Stephano Tuccio, an in eo casu quo femina fidei contraxit ad revalidandum matrimonium sufficiat quod illa ponat verum consensum, eumque signo aliquo exteriori manifestet? Respondit, *Necessarium esse novum consensum utriusque coniugis, coram Parocho & testibus, admonito prius marito de matrimonij nullitate. Sed ad evitandum scandalum, Sanctitas sua dispensat, ut secundo inter se contrahant, renovato consensu, cum legitimatio prolis.* Et licet responderi possit, quod Pontifex in hac sua responsione securus fuerit sententiam tutiorem, sicut dicendum est quoad alteram partem responsi, quæ asserit necessarium esse ad valorem talis matrimonij, utrumque conjugem iterum coram Parocho & testibus reperere & significare suum consensum; cuius tamen oppositum declarasse Pium V. refert Navarrus in Summa cap. 22. n. 70. ut dicemus articulo sequenti. Quia tamen quoad id de quo agimus in presenti (nempe quoad revalidandum tale matrimonium, necessarius sit consensus utriusque conjugis, signo aliquo exteriori expressus) non habemus contrariam alterius Pontificis declarationem, propter hanc Clementis VIII. sententia est hæc sententia probabilior.

Ratio etiam suffragatur: Cum enim qui fidei consensit, per ipsam fictionem reddiderit se possidere inhabilem transferendi dominium sui corporis in alium, qui verè consensit, consensus istius, licet verus & sincerus, fuit tamen inhabilis ad matrimonium, utpote præstitus personæ inhabili, cadens in materiam inhabilem & illegitimam; quare ut revalidetur matrimonium, ille debet ponere novum consensum, illumque signo aliquo exteriori exprimere, subindeque necessarius est novus consensus ex parte utriusque conjugis, ut ait Pontifex. Unde, iuxta hanc sententiam, non potuit in hoc dispensare.

Tom. V.

sen efficere ut illius tantum consensus sufficeret qui fidei contraxit; sicut dispensare potuit, & de facto dispensavit in hoc quod utriusque conjugis consensus coram Parocho & testibus manifestaretur; quia istud repugnat solum legi Ecclesiasticæ in Concilio Tridentino sancitæ; illud verò est contra substantiam matrimonij; quam Ecclesia tollere vel mutare non potest.

S. II.

Aliæ difficultates resolvuntur.

Dico secundò, non sufficit ad matrimonium 34 solus consensus internus, sed requiritur essentialiter externum signum, sufficienter expressivum interioris consensus. Est contra Cujacium in cap. *Tua fraternitati*, de sponsal. ubi sentire videtur, ad matrimonium ex natura rei sufficere solum consensum internum, & verba illum exprimentia, non requiri nisi ex præcepto Ecclesiæ. Præcipuum ejus fundamentum sumitur ex verbis Innocentij III. qui in prædicto capite sic loquitur: Nos (inquit) *inquisitioni tuæ respondemus, quod matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieris consensum: sed necessaria sunt, quantum ad Ecclesiam, verba consensus exprimentia de presenti.* Addi potest caput, *Cum locum*, ubi Alexander III. affirmat matrimonium solo consensu contrahi. Et caput Sufficiat, 27. questione 2: ubi Nicolaus I. sic ait: *Sufficiat secundum leges solus eorum consensus de quorum conjunctionibus agitur.*

Nostra tamen conclusio communis est apud 35 Theologos, eamque expressè docet Sanctus Thomas hic questione 45. articulo 2. in corp. his verbis: *Dicendum quod conjunctio matrimonialis fit ad modum obligationis in contractibus materialibus.* Et quia materiales contractus non possunt fieri, nisi sibi invicem voluntatem suam verbis promant qui contrahunt (aut aliis signis æquivalentibus) ideo etiam oportet quod consensus matrimonium faciens verbis exprimat.

Ratio etiam suffragatur, primò quia matri- 36 monium essentialiter & ex natura rei, est contractus humanus mutue traditionis & acceptionis corporum: Sed contractus humanus postulat ex natura sua, ut fiat aliquo signo humano & sensibili; nam per talem contractum homo agit cum homine ut homo, hoc est ut constans ex anima & corpore: Ergo per actum utriusque partis; alioquin si ageret solum per actum internum, non ageret ut homo, sed ut Angelus.

Secundò quia ad matrimonium requiritur 37 verus & proprius consensus: Sed ut dicunt Abbas, Præpositus, & alij Canonistæ, in cap. *Tua de sponsal.* non est proprius consensus, nisi mutuo innoscatur, sed tantum simul sensus; consensus enim duorum esse non potest, nisi sciant se idem sentire: Ergo ad matrimonium essentialiter requiritur ut consensus internus signo aliquo externo & sensibili exprimat.

Tertiò, Matrimonium, ut sacramentum, 38 essentialiter requirit signum sensibile expressivum interioris consensus; quia de ratione sacramenti novæ legis est, ut consistat in aliquo sensibili, quod sit ejus materia, vel forma, ut constat ex dictis de Sacramentis in genere: Er-

go etiam ut civilis contractus essentialiter exigat signum aliquod externum, quo interior consensus manifestetur. Consequentia patet, quia Christus elevans matrimonium in Sacramentum, nihil addidit supra contractum civilem, sed in suam naturam relictum, ad dignitatem Sacramenti exivit, ad quam non potuisset vehi, si aliquo signo sensibili non constaret. Unde

39 Ad caput *Tuae fraternitatis*, quod est praeceptum Cujacii fundamentum, dicendum est, Innocentium ibi non negare ad matrimonium requiri aliquod signum consensus interni, sed potius nomine consensus legitimum illud comprehendere; tantumque affirmare, verba proprie dicta, & ore prolata, non esse necessaria: Nam (inquit) *surdus & mutus possunt contrahere matrimonium, per consensum mutuum, sine verbis*, nutibus scilicet, vel aliis signis externis, quae suppleant vicem verborum. Subdit verò, verba consensus exprimentia, esse necessaria quantum ad Ecclesiam, ut scilicet melius illi constet de consensu interno, faciliusque probari possit in foro exteriori, si de illo contentio oriatur. Cum verò Alexander III. & Nicolaus I. dicunt ad matrimonium sufficere consensum, vel illud contrahi solo consensu, non excludunt signum externum consensus interni expressivum, sed duntaxat coactionem, aut metum, & volunt, matrimonium coactum, vel gravi metu contractum, non esse verum matrimonium, ut constat ex verbis Alexandri cap. *Cum locum citato*, ubi sic ait: *Cum locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit, necesse est ubi consensus cuiusque requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem solo consensu contrahitur, & ubi de ipso queritur, plenè debet securitate ille gaudere, cuius est animus indagandus; ne per timorem dicat sibi placere, quod odit; & sequatur exitus, qui de vitu nuptius solet provenire.*

40 Ex dictis colligitur, verba non esse necessaria ad matrimonium, sive ut contractus, sive ut Sacramentum est; sufficit enim ad valorem contractus matrimonialis expressio consensus interni, per aliquod signum externum, quo homines sibi invicem voluntatem suam manifestant. Unde Innocentius III. de sponsal. cap. 23. dicit: *mutos contrahere posse valide matrimonium; quia possunt signis declarare, quod verbo nequeunt exprimere.* Et Florentinum in decreto Eugenii, agens de Sacramento matrimonii dicit: *regulariter fieri per verba de praesenti, hoc adverbio, regulariter, significans posse aliter fieri; & verba licet communiter & ordinariè adhibeantur, non esse tamen adeò necessaria, ut sine illis contractus non possit, signis videlicet & nutibus, quae pro verbis reputantur.*

41 Si autem queras, quanam signa sufficiant ad exprimendum mutuum conjugum consensum, & ad valde contrahendum matrimonium? Respondeo, Doctores pro huius difficultatis resolutione, hanc regulam generalem statueret: Quoties signum ex natura sua, vel ex iuris dispositione, aut regionis vel patriae consuetudine, est certa nota interni affectus conjugalis erga sponsum, vel sponsam, sufficit ad matrimonium. Talis est, in quibusdam locis, annuli traditio, quae & subarrhatio dicitur, praesertim

A (ut notat Sanchez disputatione 22. num. 40) si annulari digito imponatur, ad quem, ut dicitur, protenditur; venula quaedam ex corde protenditur; subindeque annuli imponitur, pallo digito facta, signum est cordialis affectus, quo mutuo conjuges sese diligunt. Item portio manus interdum est sufficiens signum interni consensus in matrimonio; si enim vir exprobat consensum matrimonii, dicens: *non habeo uxorem*, aut *non habeo uxorem*; ipsaque manum porrigit, vel vel ab illo apprehensam non retrahit, arguitur, illam matrimonio consentire. Traditio etiam solemnis sponsae in domum sponsi, in aliquibus locis, consensum in matrimonium significat, ut apud Astures acceptum testatur Covarruvias. Similiter ante Tridentinum sponsa de futuro, transibant in matrimonium, per copulam, unde illa erat sufficiens signum consensus de praesenti. Sed tale signum cessat post Tridentinum, ubi ipsius decretum de reformatione matrimonii est acceptum; eo quod, si talis decreti, debeat signum ipsum quo interior consensus exprimitur, & matrimonium contrahitur, coram Parocho & testibus exhiberi.

Demum ad valorem matrimonii, & expressionem consensus interni, sufficit interdum circumstantia; quando scilicet viro exprimentium consensum, & patre, vel matre, aut alio curam puellae gerente, illi respondente, acque affirmante, puellam quoque consentiente, tacet illa, & tacite approbat responsum; tunc enim habet locum regula illa juris: *Qui tacet, consentit* videtur.

Notandum verò, quòd licet talia signa sufficiant ad declarandum consensum, & ad contrahendum matrimonium, convenientius tamen est, ut verbis exprimat consensum, quod fieri potest; quia sic melius innoscitur, & facilius probari potest. Imò aliqui existimant, verba in valentibus loqui necessaria esse, necessitate praecepti Ecclesiastici, idque colligitur ex capite *Tuae fraternitatis*, de sponsal. ubi verba ad contrahendum matrimonium dicuntur necessaria, quantum ad Ecclesiam, id est, ut supra cum multis Doctoribus explicavi, quòd prohibitionem quae debet Ecclesiae constare: Videtur igitur Ecclesia, verba in matrimonio praecipere, ut per ea illud certius sibi constare possit, & ut omne periculum dubij matrimonii tollatur, cum non omnia signa certa sint, sed aliqua obscura, aliqua ambigua, & alia minus certa. Quae sententia probabilitate non caret, licet alij Theologi communiter existimant, illud non cadere sub praecepto Ecclesiae, esseque tantum peccatum veniale, absque necessitate non tamen verbis in celebratione matrimonii, illudque solis nutibus & signis contrahere.

ARTICULUS III.

An iure veteri Ecclesiastico, vel novo, per Tridentinum inducto, irritentur matrimonia consensu clandestino facta?

43. Certum est, spectatâ solâ rei naturâ, & semota constitutione Ecclesiastica, vel civili, consensum clandestinum esse sufficientem ad valorem matrimonij, ut docet D. Thomas hic qu. 45. art. 5. probatque ex eo, quod consensus de present inter legitimas personas matrimonij facit, aliaque omnia sunt tantum de solemnitate, & ad hoc adhibentur, ut matrimonium convenientius fiat unde licet omittantur, verum est matrimonium. Idem etiam docet expressè Tridentinum sess. 24. in decreto de reform. matrimonij cap. 1. initio, affirmans non esse dubium, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit.

44. Certum etiam est, matrimonia clandestina fuisse semper ab Ecclesia prohibita, adeoque fuisse semper illicita inter Christianos, ut docet idem Concilium capite cit. sic dicens: *Sancta Dei Ecclesia ex iustissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit.* Idem etiam patet ex decreto Hormisdæ Papæ, relatô causâ 30. qu. 5. his verbis: *Nullus fidelis, cuiusunque conditionis sit, occulte nuptias faciat, sed benedictione acceptâ à sacerdote, publicè nubat in Domino.* Et Innocentius III. cap. 30. de clandest. despons. *Prædecessorum* (inquit) *nostrorum vestigijs inherendo, clandestina conjugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus interesse presumat.* Solum ergo difficultas est, an talia matrimonia initio Ecclesiæ fuerint non modo prohibita & illicita, verum etiam invalida, vel saltem per Tridentini decretum potius irritentur? Pro resolutione lit

§. I.

Duplici conclusione utraque difficultas resolvitur.

45. Dico primò, ante Tridentinum matrimonia clandestina nunquam fuisse invalida. Est contra Pontium, & quosdam alios, existimantes ea fuisse invalida à tempore Apostolorum usque ad tempora Hormisdæ Papæ, qui sedet anno 514. vel etiam usque ad tempora Pelagij, qui Ecclesiam rexit anno 555. præcipuum ipsorum fundamentum sumitur ex decreto Evaristi, relatô cap. *Aliter* 30. qu. 5. in quo Pontifex clandestina matrimonia appellat adulteria, contubernia, stupra, fornicationes, quia nimirum ea irritaverat. Unde Concilium Colonienſe sub Paulo III. celebratum parte 7. cap. 47. hæc habet: *Oportandum ut canon Evaristi Pontificis Concilio generali renovetur, tollanturque illa clandestina matrimonia, quæ invitis parentibus ac propinquis, veneris potius quam Dei causâ contrahuntur. Interea verò donec Ecclesia de hoc prospiciat si non irrita, prohibita saltem sint.*

46. Nostra tamen conclusio communis est apud Theologos, illamque docere videtur Tridentinum cap. 1. decreti de reform. matrim. verbis supra relatis, quibus ait: *Dubitandum non esse, clandestina matrimonia, rata & vera fuisse, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, his enim verbis*

A innuere videtur, Ecclesiam nunquam ante illud Concilium irrita fecisse clandestina matrimonia.

Addo, quòd si fuisset lex aliqua Ecclesiastica, quæ ante Tridentinum matrimonia clandestina irritasset, huius haud dubiè Concilium fecisset mentionem, eamque se renovare declarasset (sic aut paulò post, loquendo de proclamationibus matrimonio præmittendis, ait se quoad illas renovare decretum Concilij Lateranenſis sub Innocentio III.) Præsertim, cum non deessent ex Patribus, & ex Doctoribus Concilij, qui dubitarent, esse Ecclesia matrimonia clandestina irritare, & materiam aut formam Sacramenti matrimonij aliquo modo immutare, ut videre est in actis Concilij, & apud Spondanum ad annum Christi 1563. Unde

B Ad auctoritatem Evaristi supra adductam, 47. dicendum, illum matrimonia clandestina appellasse adulteria, stupra, fornicationes, in foro duntaxat externo, in quo Ecclesia ea non præsumit valide contracta, eo ipso quòd contra ipsius prohibitionem celebrata sunt. Eodem modo explicari possunt Patres Concilij Colonienſis, vel responderi potest, Consilium dixisse id, quod supra retulimus, non definiendo, sed quorundam Doctorum sententiam, ut probabilem sequendo.

C Dico secundò, Jure novo per Tridentinum 48. inducto, matrimonia clandestina irrita esse. Patet ex Tridentino sess. 24. decreto de reform. matrim. cap. 1. ubi sic dicitur: *Qui aliter, quam præſente Parocho, vel alio sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus matrimonium contrahere attentaverit, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddidit, & huiusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit & annullat.* Ex quibus liquet, Tridentinum matrimonia clandestina irritare, & nomini clandestini matrimonij illud intelligere, cui non interest proprius Parochus, aut alius Sacerdos de ejus licentia cum duobus saltem testibus; unde licet publicè coram alijs multis matrimonium contrahatur, si tamen fiat sine præſentia Parochi & testium, clandestinum cenſetur ab Ecclesia.

§. II.

Solvitur difficile argumentum, & breviter explicatur, quæ ratione Tridentinum matrimonia clandestina irritare poterit.

E Circa prædictum Tridentini decretum gravissima est difficultas, quomodo potuerit Ecclesia matrimonia consensu clandestino facta irritare; cum enim matrimonium sit Sacramentum, cuius materia & forma sunt ipsi consensus conjugum verbis vel alijs signis expressi, ut disput. 2. ostendimus, & Ecclesia non habeat potestatem mutandi materias & formas Sacramentorum (hoc enim est proprium potestatis excellentiæ quæ est in Christo) non videtur, quæ ratione Ecclesia potuerit facere quòd consensus clandestinus, qui ante Tridentinum erat sufficiens materia & forma matrimonij, non sit amplius sufficiens materia & forma illius. Et augetur difficultas ex eo, quòd matrimonium ex una parte sit contractus naturalis, ita ut iure naturæ consensus inter personas habiles faciat verum matrimonium; & ex alia, Ecclesia non possit irritare aut variare ea, quæ sunt juris naturæ.

Aaaa

Hæc